

Inbreng Amnesty International Nederland op consultatie voorstel Wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 ter bestendiging van de bevoegdheid om biometrische gegevens van vreemdelingen af te nemen en te verwerken

26 mei 2025

Het wetsvoorstel in het kort

Het conceptwetsvoorstel *Wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 ter bestendiging van de bevoegdheid om biometrische gegevens van vreemdelingen af te nemen en te verwerken* beoogt de huidige bevoegdheid om biometrische gegevens te verwerken, zoals geregeld in artikel 106a van de Vreemdelingenwet 2000, te bestendigen en de opgenomen biometrische gegevens te bewaren. Dit wetsvoorstel maakt het mogelijk om gevoelige gegevens te verwerken van iedereen die naar Nederland migreert. Amnesty maakt zich grote zorgen over de mensenrechtenrisico's van deze grootschalige verwerking van biometrische gegevens van mensen.

Noodzaak voor verlenging kan niet worden aangetoond

Artikel 115 van de Vreemdelingenwet regelde in eerste instantie dat de bevoegdheden om de biometrische gegevens te verwerken na zeven jaar zouden komen te vervallen. Hoewel uit de evaluatie niet bleek dat de gegevensverwerking bijdroeg aan het doel ("de te bestrijden problematiek op het gebied van onregelmatigheden met betrekking tot identiteit") werd de bevoegdheid in 2021 met vijf jaar verlengd.¹ Ook nu kan uit rapportages niet worden opgemaakt dat het gebruik van biometrische gegevens noodzakelijk is voor het vaststellen van identiteit en het bestrijden van potentiële fraude. Volgens ketenpartners draagt het gebruik van biometrie bij aan identiteitsvaststelling en registratie, maar onderzoekers constateren dat kwantitatieve onderbouwing van de waarde moeizaam blijft.

¹ Wet van 10 februari 2021 tot wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 in verband met de tijdelijke verlenging van de bevoegdheid om biometrische gegevens van vreemdelingen af te nemen en te verwerken (Stb. 2021, 80).

Onvoldoende waarborgen tegen onrechtmatige en discriminerende verwerkingen

Het verwerken van biometrische gegevens vormt een indringende inmenging op het recht op privacy. Biometrische gegevens zijn bijzondere persoonsgegevens en het verwerken daarvan levert hoge risico's op.² Mensenrechten vereisen dat elke inmenging in de uitoefening van het recht op privacy aan strenge voorwaarden voldoet: het moet voorzien zijn bij wet (rechtmatigheid), een legitiem doel dienen en 'noodzakelijk en proportioneel' zijn, wat inhoudt dat de inmenging proportioneel moet zijn om het doel te bereiken.³

De Minister schrijft dat het Hof van Justitie heeft erkend dat de afname van biometrische gegevens van vreemdelingen kan worden gerechtvaardigd door het doel om identiteits- en documentfraude te voorkomen en te bestrijden. Volgens haar gaat de Nederlandse regeling op dit terrein niet te ver om het gestelde doel te bereiken en is de verwerking met de nodige waarborgen omkleed.

De praktijk is grootschaliger en indringender dan de Memorie van Toelichting beschrijft. De biometrische gegevens uit het centrale informatiesysteem BVV worden niet alleen gebruikt voor het vaststellen van identiteit binnen de vreemdelingenketen, maar ook voor het gebruik van gezichtsherkenningstechnologie door de politie.⁴ Zo belanden miljoenen mensen in een gevoelig systeem voor gezichtsherkenning, zonder dat zij ooit met strafbare feiten in verband zijn gebracht. Deskundigen hebben meermaals aangekaart dat dit onrechtmatig is en discriminerend uitpakt.⁵ In het rapport *In beeld bij de politie* uit Amnesty zorgen over de impact van gezichtsherkenningstechnologie op het recht op privacy, de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van vereniging en van vergadering.⁶ Amnesty roept de regering op om deze mensenrechtenschendingen eerst te herstellen, voordat zij risicovolle opslag van biometrische gegevens doorzet.

Al in 2020 uitte de Autoriteit Persoonsgegevens bezwaren tegen het verwerken van biometrische gegevens van vreemdelingen op basis van de Vreemdelingenwet 2000. De

² Zie voor meer informatie Autoriteit Persoonsgegevens, 'Regels voor gebruik biometrie', <https://www.autoriteitpersoonsgegevens.nl/themas/identificatie/biometrie/regels-voor-gebruik-biometrie>

³ Artikel 8 lid 2 Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens; Mensenrechtenraad, Verslag van de Speciale Rapporteur over de bevordering en bescherming van het recht op vrijheid van mening en meningsuiting, A/HRC/41/35, 2019, par. 24.

⁴ Universiteit Utrecht, 'Politie gebruikt foto's van onschuldige vreemdelingen voor gezichtsherkenning: Expats, asielzoekers en buitenlandse studenten in biometrische politiedatabase', 16 februari 2023, <https://www.uu.nl/in-de-media/expats-asielzoekers-en-buitenlandse-studenten-in-biometrische-politiedatabase>

⁵ RTL Nieuws, 'Miljoenen pasfoto's van onschuldige buitenlanders in gezichtendatabase politie', 3 september 2024, <https://www.rtl.nl/nieuws/binnenland/artikel/5361083/miljoenen-pasfotos-van-onschuldige-buitenlanders>

⁶ Amnesty International, *In beeld bij de politie: camerasurveillance bij vreedzaam protest in Nederland*, oktober 2024.

toezichthouder stelde dat het recht op privacy onvoldoende beschermd werd in de werkwijze.⁷ Het blijkt in de praktijk onduidelijk voor ketenpartners wanneer zij wel of niet gegevens uit de vreemdelingenadministratie mogen verwerken. Hierdoor ontstaat het risico dat zij zonder grondslag biometrische gegevens verwerken. Ook blijken regels voor het verwijderen van biometrische gegevens uit de vreemdelingenadministratie moeilijk toe te passen. Hierdoor kunnen biometrische gegevens onnodig lang opgeslagen blijven. De Minister biedt in haar toelichting geen antwoord op deze risico's.

Aanbevelingen

Gezien de hoge mensenrechtenrisico's bij de verwerking van biometrische gegevens, roept Amnesty International op tot het volgende:

1. Voer een mensenrechtentoets uit voor de gehele verwerking van biometrische gegevens van vreemdelingen. Weeg daarbij de impact op het recht op privacy mee en het recht om niet gediscrimineerd te worden. Ga in de beoordeling in op de vereisten uit de AI Act en de uitspraak van het Hof van Justitie over het registreren van biometrische en genetische gegevens (23 januari 2023, C-205/21).
2. Formuleer waarborgen om te voorkomen dat de biometrische gegevens van vreemdelingen terecht komen in databanken voor gezichtsherkenningstechnologie.
3. Verzoek de Autoriteit Persoonsgegevens om een advies over het wetsvoorstel.

Voor vragen en verdere toelichting zijn wij uiteraard graag bereikbaar.

Met vriendelijke groet,

Marco Sluiter

m.sluiter@amnesty.nl

06 21 24 79 25

⁷ Autoriteit Persoonsgegevens, 'AP adviseert kritisch over verwerken biometrische gegevens vreemdelingen', 6 november 2020, <https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/actueel/ap-adviseert-kritisch-over-verwerken-biometrische-gegevens-vreemdelingen>